

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. viii. De mundana comedia: vel tragedia hui[us].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

Polícratíci de Curialíū nugis.

Aquilarū re-
pletarū natu-
ra: est in dies
xv. vel. xli. ieiunare.

Simulachra
gratiarū effi-
giebant nuda

Quidius.

Relius.

Job. vii

& nisi fuerint frequētata/amicitiē nomē interimūt. Frustra de muneris q̄titate presumitur nisi animā cupiditatis igne succensam: crebre visitationis refrigerio temperes: & auaritiē iugem esuriem frequenti beneficioꝝ interpolatione demulceas. Aq̄larum dicitur esse natura: vt cū stomachū pleniori refectione ingurgitauerint: in quātūdecimū diē vel vt aliis placet: in quādragesimū suspendūt esuriē: oblatorū ciborū copiam asperrantur vna saturitate cōtente. Sane longe alia conditio diuitū: immo eorū qui venalem prostituunt gratiam. Magis enim aliquaten⁹ accedunt ad homines qui necesse habēt quia crebro esuriūt crebro refici: vix possūt collectam esuriē in diē quadragesimum protelare quin indignentur amicis si nō auaritiē hiatum oppleuerint. ¶ Solebāt antiquit⁹ gratiarum simulachra effigiari nuda eo q̄ soliditas amicitie & veritas fidei/ sine qua nec gratie quidem nomen subsistit: nullo simulationis fūco valeat obūbrari. Sed iam cū ad homines ventum sit: qui nō amicos/ sed seipsos in singulis amant/multiplicitatis fūcus vt placeat necessari⁹ est. Apud istos enī gratia: quia gratis nō est: iā nō gratia: lucri mercatorū est. Facies siquidē meretricis facta est ei: nec quodcūq; vitium erubescit: dum lucri tendit ad questum. Vet⁹ querela ē sapientis indignum amicitie lugentis occasum. Illud amicitie quondam venerabile nomen? Prostat & in questu pro meretrice sedet. Quod ex eo constat q̄ si cesset vtilitas/rarus aut null⁹ est qui propter se virtutem amicitie colat. In tot circulis seculorum: in tanto etatū lapsu: in tanta multitudine & differētia personarum vix (vt ait lelius) tria iueniūtur aut quattuor paria in amore: hoc ipsū arbiter noster ingemiscit: & si alterius videat induisse personā. Ait enim. Nomen amicitie si quatenus expedit heret. Calculus in tabula mobile ducit opus. Cū fortuna manet vultum seruatis amici. Cum cecidit turpi verticis ora fuga Grex agit in scena nimium pater ille vocat. Filius hic nomen diuitis ille tenet. Mox vbi ridēdas inclusit pagina partes. Vera redit facies dissimulata perit.

¶ De mūdana comedia vel tragedia huius. Caplm. VIII. **E**T quidē eleganti vtitur similitudine: quia fere quicquid in turba prophane multitudinis agit comedię/ q̄ rei geste similius est. Milicia est (inquit) vita hoīs super terram. At si nostra tēpora prophetic⁹ spiritus cōcepisset diceres egregie: quia comedia est vita hoīs super terrā: vbi quisq; sui oblit⁹ psonā exprimit alienā. Sed forte eo pro-

phetie tēdit oraculū vt eos quos nōdū terra absorbit doceat iu-
 giter militare. Nā qui captiui vitiōꝝ ipulſu trahunt ad penā ſi-
 cut bos imoland⁹ ad victimā/ abeūtes poſt cōcupiſcētias ſuas:
 & ſi corpe videant inhabitare ſuperficiē terre: viui tñ abſorpti ſūt
 & deſcēdūt in infernū viuētes. Et ſi aliū orationis ſequimur tro-
 pū terrā vſq; quaq; inhabitāt: quorum cōuerſatio mīme in celis
 eſt: nec ſibi ſciūt aliquid in celo eſſe: et id dūtaxat affectāt aīo qđ
 cernitur ſuper terrā. His quoq; milicia iugis indicit/ quib⁹ vt ad
 fabulas redeam⁹: nec vnda tātali: ticiū vultur: rota hixiōis: belis-
 dū vma: ſaxū ſiſiphi deeſt. Dū voluntas mundo iplicita nequit
 implere ppoſitū qđiu peregrinatur a dño. Iſtoꝝ vita militia/ et
 certe malitia ē. Qđ ſi abhorres: alia iterptatiōe doceber⁹: qđ vi-
 ta hoīs ſuper terrā tēptatio eſt: qđ ſi pprietatem noīs ſequimur:
 mali frequēt⁹ habet notā. In hac vtiq; temptatiōe v' malitia: li-
 cet ſibi ſeptē milia virorum dñs reſeruauerit: fere tot⁹ mūd⁹ ex
 arbitri noſtri ſentētia numerū videſ implere: ad comediā ſuam
 quodāmō reſpiciens: et quod deter⁹ eſt eo vſq; comedie ſue in-
 ſiſtūt: vt in ſe cū op⁹ fuerit redire nō poſſint. Vidi pueros tā diu
 balbucietium vitia imitari: vt poſt modū nec cū vellent recte lo-
 qui potuerūt. Vſus enī (vt ait qđā) dediciſc: et cōſuetudo alteri
 nature aſſiſtit: quā licet expellas furca tñ vſq; recurret. Vnde &
 ethic⁹ provide quidē & vtiliter. Optimā inquit viuēdi pſuetudi-
 nē ab ineūte etate elige/ eā tibi iocundā vſ⁹ efficiet. Magnoz
 p̄ide viroz ſenſ⁹: ſecularis hec expugnat comedia: varia figura
 tēporū actiū qđā varietas eſt. Porro actib⁹ fortune defuiūt dū
 in eis fortune iocātis lud⁹ ipleſ. Quid ei aliud ē: qđ nouū quēli-
 bet & ignotū nūc āpliffimo iduit potētatu: & i regni ſaſtigiū eri-
 git: nūc aliū purpuratū āteq; natū/ de regni culmie in cathenas
 hoſtiles p̄icit: & ſuituti addictū i miſerias extremas p̄cipitat:
 aut qđ frequēs eſt nō mō tyrānorū: ſed & p̄cipū ſāguie iſimoz
 hoīm: aut etiā viliū ſeruoꝝ iſames cruētat gladios. Si fortuna
 volet (inqt) fiet de rethore p̄ſul. Si volet hec eadē fiet de cōſule
 rethor. In eoꝝ vita hoīm tragedie qđ comedie videſ ſimilior qđ
 oīz fere triſtis eſt exit⁹. Dū oīa mūdi dulcia q̄ntacūq; fuerit ama-
 reſcūt & extrema gaudiū luct⁹ occupat. Q̄tūlibet i viis ſuis iniq;
 floreāt: & p̄ſeroꝝ p̄curſu inaurētur: eis ad nutū fortuna fuiat:
 ſubuertet in ſine grefſus eorū: & tandē amara erit qđ ſi abſinthiū
 Quare (inqt beat⁹ iob) impii viuunt? ſubleuati ſunt cōfortatiq;
 diuitiis: Semen eorū permanet corā eis/ propinquorum tur-
 ba/ & nepotum in conſpectu eorum. Domus eorum ſecure ſunt

Tropus eſt
 mod⁹ loq̄ndi.

Job. vii.

Juuenalis in
 vii. ſatyra.

Job. xxi.

& pacate: & non est virga dei super illos. Bos eorum cōcepit: & non abortiuit: vacca peperit: & non est priurata fetu suo. Egrediuntur quasi greges paruuli eorum: & infantes eorū exultant lusibus: tenent tympanū & citharam / & gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos: & in puncto ad inferna descendunt. Quis leticie precedentis exitus potest esse amarior: aut felicitis vic infelicitior finis? Hec est enim via illorum qui in labore hominum non sunt: neq; cum hominibus flagellantur: utiq; deiecit eos cōsiliū domini / dum alleuarētur. Et siquidem hec potius ascribēda sunt omnia q̄ fortune / que ab ipso est: aut quod magis reor omnino nō est. Ait namq; ethicus. Noli fortunam que nō est dicere cecam. Homerus quoq; in illo celeberrime perfectionis opere dedignat⁹ est nosse fortunam: adeo quidem ut in nulla parte tanti carminis nominetur. Maluit enim soli deo quem moypan nominauit vniuersa regenda cōmittere: q̄ ut aliquid ascriberet temeritati fortune: quam utiq; sic constat minime esse deam: sicut certum est dici & pingi cecam. Frustra ergo cecitas eius arguitur: que in natura rerum inueniri non potest. Vnde & casus nunc esse conuincitur: si cum quis improuisum euentum esse diffiniat: cum nihil fiat cui⁹ ortum legitima causa & ratio non precedat: & fidelis concionator nihil in terra doceat fieri sine causa. Veruntamen quia preter intentionem gerentium aliqua / nonnulla contingunt preter opinionem: casus appellatione clauduntur: licet eque disponentis ratione preuisa sint: sicut ea que lege nature necessitatis nexibus videntur artata. Proinde & hec ipsa contingentia primeue omnium cause sic esse constat annexa: ut ad eam omnia referantur: & pro mea opinione hec ipsa ad positionem omnium que sunt / necessario consequatur. Ridebunt forte prudētiores insipientiam meam qui domini esse ad existentiam omnium sequi cōsentio: sed ab effectu causam inferri: vel probabiliter me peripatetici docuerūt. Porro doctores fidei eā ex oibus cām necessario inferūt ex qua oīa / p̄ quā oīa: & in q̄ sūt oīa / & sine q̄ factū est: aut subsistere pōt nihil. Qz ergo aliqd fortune videmur ascribere ei: nequaquā preiudicat. Sed quia nobis ad homines sermo est hominū verbis vtimur: pingui ut prediximus minerva agentes de singulis de nullo subtilem reddentes rationē. Qz si hoc ipsum patienter admittitur: ea que a philosophis gentium publice vtilitatis gratia scripta sunt: audiri non prohibet: quecūq; enim (inquit) scripta sunt / ad nostram doctrinam scripta sunt: ut per patientiam

Homerus.

Moypan.

Fortuna ceca.

supra. lib. ij. c. j

Job. v.

Peripatetici.

Roma. xv.

& cōsolationem scripturarum spem habeamus: dum enim pax abest filiis adam qui ad laborē nati sunt: parati ad flagella: concepti in peccatis: editi in labore: nō tā eūtes q̄ currētes in mortē qua nihil tristius est: necessaria est patiētia: utilis cōsolatio que de oleo leticie in consciētia: & de immēsitate clementie dei predestinatos ad vitam /spe futurorum fouet & roborat. O custos hoīm (iq̄t) beatus iob humani generis calamitates in se exprimes. Quare posuisti me cōtrariū tibi: & factus sū mihimetipsi grauis? Nemo siquidem est qui exigētibus culpis in seipso non inueniat causas materiāq; doloris: cū ipsius testimonio philosophie vniciq; contingat adesse quod nollet: vel abesse quod vellet. Vnde & fidelis anima: cui vere beatitudinis gaudia differuntur: cū inferiori irriguo irriguū superius petit. Vt ergo gentilium figmētis pium accōmodem? auditum: rerū omniū tragicus finis est: aut si nomē comedie gratiosius est. Non duco cōtentionis finem dū constet inter nos quod fere tot? mūdus iuxta petronium exerceat hystriionem. Quod & quidam tēporis nostri scriptor egregius infideliū tamē verbis eleganter exp̄ssit Ridiculos hominū versat fors ceca labores. Cecula nostra ioc? ludibriūmq; deis. Huius itaq; tam immēse tam mirabilis & inenarrabilis tragedie vel comedie theatrum quo peragi possit ei mirabiliter coequatur. Tāta est area eius q̄ntus & orbis. Difficilimum est vt quisq; admittatur exclusus vel emittatur inclusus: dū carnis gerit luteū indumētū. Eā qppe tāta subtilitate necesse est exui: vt p foramen acus possit sine omī attritiōe trāfiri. Alioqn integer nemo egredit: forte ideo quia capacē hāc areā stix nouies interfusa coerceat. Vidi (iq̄uit) ecclesiastes cuncta sub sole: & ecce statim oīa vanitas eo q̄ oīa q̄ a solido veritatis statu recedūt vanitati que nostrā comediam deceat subiecta sūt. Vanitati enī subiecta est creatura nō volens. Licet autem nouem orbibus siue globis potius sedium nostrarū habitatio tota claudatur: omnib? tamē quandoq; egrediendū est: omnesq; caron ille inexorabilis /vetusta sui tēporis nauē traiciet. Omib? quoq; succedēt alii: & sic transiēs homo manet in specie / quēadmodū aqua pretereunte / notus amnis manet in flumine: vbi sunt (inq̄uit) viri potētes ab initio sciētes bellū: aut qui in aubus celi ludent: & thesaurisant sibi aurum in quo confidunt homines: iungentes agrum agro & domum domui vsq; ad terminos loci: & non est finis possessionis eorum. Statimq; subiecit: quod vsu & assiduitate iam omnibus persuasum est. Hi ad inferos descen-

Filius adam.

Patiētia in omnibus est necessaria.

Job. vii.

Tragedia qd est.
Comedia qd est.

Petronius.

Ecclesiastes. i.

Baruth. iij.

denunt: & alii in locum eorum successerunt. Veruntamen bene cum egrediētibus agitur: qui non ab hoc fortune ludo transferūtur eitiendi in tenebras exteriores vbi erit fletus & stridor dentium: & qui ab aquis niuium quas sanctus iob cōmemorat ad calorem nimium minime transeunt. Bene cum illis agitur qui suos expectāt elysios quos p̄ntia sua iustitie sol verus illustrat. Sed quod est quod elysios cāpos a mutabiliū rerū septis verbis excludo? Certe p̄ parte inclusi sunt/patētes in latitudine bonarū mētium quibus a patre luminū datū est: vt in noticia & amore boni toto sui agitati versent. Vñ ethicus inq̄to extra se ineptā beatitudinē inq̄rētī. Quid queris vbiq̄ est. Est vlubris animus si te nō deficit equus. **¶** Quod mundus suos habet elysios: & eadē fides est nostri tēporis & precedentium patrum: & virtutis cultores inspectores sunt theatri huius: & de virtute quā adepti fideles ex fide & vmbra qua nō omnino caruerunt fideles. Capitulum IX.

Job. xliij.

Elysios, cāpi sunt de quibus Virgilius ait. Quis elysios miret grecia cāpos. et vide J. li. viij. c. xxv

Virtus quod est

¶ Vndus igitur suos habet elysios: solēque suū: & sua sydera nouit. Virtus siquidem solaris quidam radius est: a fonte claritatis omnibus datus in usum: & qui omnia que attingit claritate sui facit eximia. Inde est quod etiam illi quos huius radii venustas/quali repussa specie sui/ videat affluisse: statim in subiectorum conspectu clarescunt/ fiuntque quodammodo virtutis titulo gloriosi. Absit enim vt quisque vere sit gloriosus nisi quod in domino gloriae. Non enim quod seipsum aut quem homo cōmēdat/ ille probatus est: sed quem deus cōmēdat. Quid vtiq̄ vera & sola virtus mereat: non quātacūque virtutis imago: hanc autē esse arbitror quicquid in moribus egregium/ de nature beneficio: & exercitio mentis/ citra gratiam/ philosophi sibi repromittunt: eoque ipso euanescunt in cogitationibus suis de libero confisi arbitrio: & dicentes se esse sapientes stulti facti sunt: stultiq̄ apparuerunt. Vnde ethicus: satis est orare iouem qui donat & aufert: det vitā: det opes animum mihi ego ipse parabo. Alius quoque. Nullum numen abest: si sit prudentia: sed nos Te facimus fortuna deam celoque locamus. Catho quoque licet verum nō agnouisset deū/ gentiumque superstitionibus aberraret: in libia tamen/ iouis quem colebat cōtempnit oracula: se ad ea que sibi gerenda erant sufficere arbitratus. Et quidem etiam ipsa imago virtutis suam quādam habet venustatis decorisque claritatem: vt quicquid in ea cernitur: eius merito venustum credatur & decorum. Non tamē vsquequaque decorum est quod in tenebris ignorantie obscuratur: nec potest quisque clarescere nisi in fide illius qui lux vera est & illuminat omnia.

Roma. j.

De cathone qui contempsit iouis oracula.

Johan. j.